

RÄTTVIS HANDEL ENLIGT: FAIRTRADE INTERNATIONAL

Fairtrade International utvecklar kriterier och fungerar som stöd för odlare och anställda i utvecklingsländer. Kontrollerna utförs av FLO-Cert, ett oberoende internationellt certifieringsorgan med ISO65-ackreditering. Fairtrade Sverige är den svenska representanten i Fairtrade International.

Fairtrade International, bildat 1997, är en paraplyorganisation som förenar 19 märkningsinitiativ i 23 länder samt producentnätverk som representerar Fairtrade-certifierade producentorganisationer i Latinamerika, Afrika och Asien. I dagsläget finns det cirka 750 Fairtrade-certifierade producentorganisationer i totalt 59 länder (siffror från början av 2009). Fem miljoner odlare och anställda, inklusive deras familjer, gynnas idag av sin Fairtrade-certifiering.

Fairtrade International utvecklar Fairtrade-kriterierna samt fungerar som stöd för odlare och anställda med hjälp av ett trettiotal regionala representanter runt om i världen. I april 2009 uppick antalet regionala representanter till 35 personer i knappt 50 länder. Deras jobb består bland annat i att ha en tät kontakt med producentorganisationer inom en viss region; att erbjuda information, råd och utbildning samt att hjälpa odlarna att leva upp till internationella Fairtrade-kriterier och hitta nya marknader för sina produkter.

FLO-Cert ägs av Fairtrade International men drivs som ett oberoende internationellt certifieringsorgan, med ansvar för inspektioner och certifiering av producentorganisationer och exportörer/importörer. Inspektionerna utförs av ett cirka 120 inspektörer från FLO-Cert, av vilka cirka ett 80-tal är inriktade mot kontroll av just producentorganisationerna. FLO-Cert följer ISO65-standard, dvs. den ledande kvalitetsnorm som gäller för certifieringsorganisationer. Detta innebär att verksamheten är oberoende och transparent samt att detta kontrolleras av en tredje part.

Sammanfattning av de internationella Fairtrade-kriterierna

Kriterierna, som är utvecklade av Fairtrade International, baseras på de grundläggande ILO-konventionerna för mänskliga rättigheter i arbetslivet samt syftar till ekonomisk utveckling och ökad miljöhänsyn.

Genom Fairtrade får odlare och anställda i utvecklingsländer tillgång till en internationell marknad och en möjlighet till ökad försäljning. Kriterierna ställer krav på *lönenivån och sätter ett garanterat minimipris för produkten*, därtill långsiktiga handelsrelationer och avtal mellan producent och köpare. Kriterierna reglerar också arbetsvillkoren för anställd arbetskraft, med avseende på de anställdas säkerhet och hälsa.

Kriterierna kan sammanfattas enligt följande:

- Odlare och anställda får förbättrade ekonomiska villkor
- Premier till investeringar i lokalsamhälle och verksamhet
- Barnarbete och diskriminering motverkas
- Demokrati och organisationsrätten främjas
- Miljöhänsyn och ekologisk produktion främjas

För en mer detaljerad beskrivning av kriterierna, se Bilaga "Fairtrade-kriterierna".

FAIRTRADE SVERIGE

Fairtrade är en oberoende produktmärkning som skapar förutsättningar för odlare och anställda i utvecklingsländer att förbättra sina arbets- och levnadsvillkor.

När du som konsument väljer Fairtrade-märkta produkter bidrar du till att odlare och anställda får förbättrade ekonomiska villkor, genom kriterier för högre löner och ett minimipris som överstiger produktionskostnaden. Detta, tillsammans med långsiktiga handelsavtal, ger trygghet för alla dem som inte har så stora marginaler att leva på. Utöver den högre betalningen får odlarna också en extra premie. Den används till att utveckla lokalsamhället socialt och ekonomiskt, t ex i en ny skola, nya bostäder och hälsovård, eller till investeringar i jordbruket. Beslutet för hur premien ska användas tas gemensamt av odlarna.

Fairtrade handlar inte bara om att få en bättre ekonomisk situation. Kriterierna främjar också demokratin, organisationsrätten samt miljöhänsyn i produktionen. Barnarbete och diskriminering motverkas.

Idag finns det ett brett utbud av Fairtrade-märkta produkter i de flesta svenska butiker, men också på caféer, hotell och andra ställen där det serveras mat och dryck. Det finns Fairtrade-märkt kaffe, te, kakao, drickchoklad, chokladkakor, bananer och annan färskt frukt, juice, ris, quinoa, glass, socker, müsli, snacks/godis och honung. Dessutom går det att köpa Fairtrade-märkt vin, rosor, sportbollar, och produkter som innehåller Fairtrade-märkt bomull.

Fairtrade är en oberoende produktmärkning och din garanti för att en produkt uppfyller internationella Fairtrade-kriterier. Fairtrade Sverige är den svenska representanten i Fairtrade International, som utvecklar kriterier och fungerar som stöd för odlare och anställda i utvecklingsländer. Kontrollerna utförs av FLO-Cert, ett oberoende internationellt certifieringsorgan med ISO65-ackreditering. Fairtrade Sverige har systerorganisationer i ett tjugotal länder i Europa, Nordamerika, Australien/Nya Zeeland och Japan.

I maj 2010 gick Rättvisemärkt över till att kommunicera vårt internationella namn - Fairtrade - även på den svenska marknaden. Fairtrade är vårt internationella namn för de värden som också representeras av och förmedlas genom namnet Rättvisemärkt.

Fairtrades vision

Vår vision är en världshandel med rättvisa villkor, där producenter i utvecklingsländer har möjlighet att skapa sig en trygg och hållbar tillvaro, i vilken de kan utvecklas och bestämma över sin egen framtid.

Fairtrades positionering

Fairtrade är en unik produktmärkning och det självklara valet för såväl konsumenter som företag, som vill bidra till förbättrade arbets- och levnadsvillkor för producenter i utvecklingsländer.

Bild: Kakaokooperativet Kuapa Kokoo (Copyright: Kuapa Kokoo Union)

Fairtrade Sveriges verksamhetsidé

Fairtrade är en oberoende produktmärkning som skapar förutsättningar för odlare och anställda i utvecklingsländer att förbättra sina arbets- och levnadsvillkor. Fairtrade Sverige är den svenska representanten i Fairtrade International.

Fairtrade Sverige består av en förening och ett bolag. Vårt gemensamma uppdrag består i att öka utbudet av och efterfrågan på Fairtrade-märkta produkter, genom att:

- licensiera Fairtrade-märket till företag vars produkter är certifierade i enlighet med internationella Fairtrade-kriterier och skapa ett mervärde för dessa företag.
- påverka detaljhandeln, återförsäljare och grossister att produktutveckla, utöka och marknadsföra sitt sortiment av Fairtrade-märkta produkter.
- bilda opinion och sprida information med syfte att öka konsumentens kännedom och kunskap om Fairtrade.

Fairtrade Sverige AB ägs av Svenska kyrkan och Landsorganisationen, LO, och leds av VD Morgan Zerne. Föreningen för Fairtrade Sverige har 40 medlemsorganisationer och leds av generalsekreterare Helena Markstedt.

BILAGA. FAIRTRADE-KRITERIERNA

• **Förbättrade ekonomiska villkor**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt bidrar du till att odlare och anställda får förbättrade ekonomiska villkor, en inkomst som ger möjlighet till en bättre levnadsstandard och ökad ekonomisk trygghet.

En Fairtrade-märkt produkt har ofta ett högre pris än en jämförbar produkt som inte är certifierad. Detta beror främst på de kriterier som rör minimipris, minimilön och premie, vilket påverkar prissättningen av råvaran och betalningen till odlaren.

– **Minimipris:** Minimipriset sätter en lägstanivå för det pris odlaren/producenten ska få betalt för sin råvara. Minimipriset varierar mellan olika produktgrupper, men ska överstiga världsmarknadspriset och produktionskostnaden. I förhandlingen mellan köpare och odlaren av en Fairtrade-certifierad råvara sätts priset ovan minimipriset, utifrån faktorer såsom sort, kvalitet, ursprung och volym. Om världsmarknadspriset för råvaran/produkten vid något tillfälle skulle överstiga minimipriset, så höjs det sistnämnda upp över världsmarknadspriset. Minimipriset räknas ut av Fairtrade International, utifrån insamlad information från producenter, handlare och externa rapporter med fokus på COSP (Cost of sustainable production).

– **Minimilön:** Med minimilön avses lön som ligger i nivå med eller överstiger den lagstadgade minimilönen i respektive land, eller utifrån ett regionalt genomsnitt. Genom utvecklingskriterierna för minimilön säkerställs dessutom att de anställdas löner kontinuerligt ökas, till nivåer motsvarande "levnadslön". Kriterierna för minimilön avser anställd arbetskraft som jobbar på plantage, farmer eller i fabriker.

– **Premie:** Köparen förbinder sig att betala en premie - ett ekonomiskt tillskott - till producenten, utöver minimipriset. Premien används till att utveckla lokalsamhället socialt och ekonomiskt, t ex i en ny skola, utbildning, nya bostäder, daghem och hälsovård, eller till investeringar i produktionen. Ibland används premien för att bekosta en omställning till ekologisk produktion/certifiering, vilket ger ett ytterligare högre pris för produkten genom den "*ekologiska prisdifferentialen*". Beslutet för hur premien ska användas tas gemensamt av odlarna.

Kriterierna kring ekonomisk utveckling handlar inte enbart om den ekonomiska transaktionen. Grundläggande för Fairtrade-certifieringen är också krav på långsiktiga handelsrelationer och avtal mellan producenten och köparen, vilket ger ekonomisk stabilitet och möjlighet till kontinuerlig kvalitets- och verksamhetsutveckling.

• **Premier till investeringar i lokalsamhälle och verksamhet**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt bidrar du till samhällsutveckling i världens utvecklingsländer.

Köparen av Fairtrade-certifierad råvara förbinder sig att betala en premie - ett ekonomiskt tillskott - till producenten, utöver minimipriset. Ju större försäljning, desto större blir premien i absoluta tal. Premien används till att utveckla lokalsamhället socialt och ekonomiskt, t ex i en ny skola, utbildning, nya bostäder, daghem och hälsovård, eller till investeringar i produktionen. Ibland används premien för att bekosta en omställning till ekologisk produktion/certifiering, vilket ger ett ytterligare högre pris för produkten genom den "*ekologiska prisdifferentialen*". Detta gynnar också miljön i lokalsamhället. Beslutet för hur premien ska användas tas gemensamt av odlarna, enligt demokratiska principer. Premien är alltså en viktig del i en process för demokratiutveckling.

- **Barnarbete**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt motverkar du barnarbete. En förbättrad familjeekonomi gör att barn kan gå i skolan istället för att arbeta.

Handeln med Fairtrade-märkta produkter innebär högre inkomster och en förbättrad familjeekonomi för odlarna och de anställda. Detta leder indirekt till att barnarbete motverkas, att barnen kan gå i skolan istället för att arbeta. Därtill används ofta premien till investeringar i skolbyggnader och skolmaterial till barn och unga i lokalsamhället. Barn under 15 år får inte anställas som arbetskraft.

- **Diskriminering**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt motverkar du diskriminering.

Internationella Fairtrade-kriterier följer ILO:s konvention 111 om förbud mot diskriminering på grund av etnicitet, hudfärg, kön, sexuell läggning, ålder, funktionshinder och politisk eller religiös övertygelse. Detta innebär att nämnda variabler inte får ligga till grund för beslut som rör anställning eller arbetsvillkor, reglerat genom krav på intern policy och en plan för hur diskriminering motverkas på arbetsplatsen. Vidare ställer utvecklingskriterierna krav på att extra hänsyn ska tas till minoritetsgruppers möjlighet att utvecklas inom verksamheten.

- **Demokratiutveckling**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt bidrar du till demokratiutveckling i världens utvecklingsländer, en möjlighet för odlare och anställda att få ökat inflytande och medbestämmande i sitt arbete och sin vardag.

Demokratiutveckling handlar om att de som jobbar i en Fairtrade-certifierad producentorganisation har möjlighet till inflytande och medbestämmande i frågor som rör verksamheten, t ex genom krav på en demokratisk organisationsstruktur och obligatoriska årsmöten där alla kan delta i beslut och uttrycka sig fritt. Den enskilda individen har också möjlighet att göra sin röst hörd i samband med beslut som rör användandet av premien, dvs. medbestämmande i utvecklingen av verksamhet och lokalsamhälle.

- **Organisationsrätt**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt bidrar du till att anställda i världens utvecklingsländer får ökade möjligheter att organisera sig fackligt.

Alla odlare och anställda har rätt att gå med i fackföreningar, att bilda egna fackföreningar och/eller att som grupp förhandla arbetsvillkor direkt med arbetsgivaren. Fackföreningar får fritt träffa och kommunicera med de anställda på arbetsplatsen och arbetsgivaren ska ha regelbundna möten med fackens representanter.

- **Miljöhänsyn och ekologisk produktion**

När du väljer en Fairtrade-märkt produkt bidrar du till ökad miljöhänsyn och omställning till ekologisk produktion i världens utvecklingsländer.

En Fairtrade-certifierad producentorganisation måste arbeta systematiskt med att minska sin miljöpåverkan och att integrera miljöhänsyn i hela verksamheten. Det handlar t ex om ansvar för grund- och ytvatten, skydd av utrotningshotade arter i området, hänsyn till biologisk mångfald och buffertzoner för att skydda känsliga områden. Som grund för förbjudna kemikalier och bekämpningsmedel finns *Fairtrade Internationals Prohibited Materials List*.

Därutöver finns det även ekonomiska incitament att arbeta aktivt med miljöfrågan. En ekologisk certifiering innebär ett ytterligare högre pris för varan, utöver minimipriset och premien. En ekologisk certifiering - ofta bekostad av premien - innebär ofta en ökad försäljning, då produkten kan säljas på nya marknader. Majoriteten av alla Fairtrade-märkta produkter i Sverige är ekologiskt odlade.

Bild: Banankooperativet Cooprobata, Dominikanska republiken. Copyright: Fairtrade Sverige

Källa: www.fairtrade.se